

Bojová pohotovost v sovětské vojenské literatuře

Upraveno z tisku NDR.

Význam a obsah bojové pohotovosti vojsk jsou ovlivňovány charakterem epochy, politickým zápasem ve světovém měřítku, rozvojem produktivních sil, vědy, techniky a vojenství.

Základní principy bojové pohotovosti jsou obsaženy v dílech V. I. Lenina, v materiálech sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚVKSSS. Bohatě vojenskoteoretické dědictví V. I. Lenina obsahuje také myšlenky o bojové připravenosti branných sil k obraně země, které vyplývají z objektivních zákonitostí socialistické revoluce.

Na VIII. všeruském kongresu sovětů v roce 1920 zdůrazňoval V. I. Lenin: „Musíme v každém případě střežit naši vojenskou připravenost. Aniž bychom upustili od úderů, které jsme zasadili imperialismu, musíme naši Rudou armádu za každou cenu udržovat v plné bojové pohotovosti a její bojovou schopnost dále zvyšovat.“ Zde Lenin rozlišuje pojmy „připravenost k obraně země“ a „bojová pohotovost“. To má jak z teoretického, tak i praktického hlediska metodologický význam, neboť z toho vyplývá, že pozornost jak státních orgánů a společenských organizací, tak i vojenských kádřů musí být ještě intenzivněji zaměřena na přípravu národního hospodářství, obyvatel a branných sil k odrazení agrese a zničení protivníka. Hlavní součástí připravenosti k obraně země — jak učí Lenin — je bojová pohotovost branných sil. V nich má schopnost státu, připravit agresorovi zničující úder — svůj koncentrovaný výraz.

Také díla M. V. Frunze obsahují hlavní myšlenky této problematiky. Frunze obšírněji pojednává o tom, jak se musí metodicky přistupovat k bojové pohotovosti branných sil jako součásti bojové připravenosti k obraně země. Píše: „Tuto činnost musíme chápat tak že naši státní a straníční funkcionáři při plánování kterékoliv oblasti našeho hospodářství, při zakládání jakýchkoli hospodářských podniků, při uskutečňování jakýchkoli kulturních opatření, vždy musí mít na mysli: jak je nutné věc řešit, aby současně s plněním mírových úkolů to přispívalo k upevňování naší obranné síly.“

M. V. Frunze charakterizoval bojovou pohotovost jako určující v systému připravenosti k obraně socialistického státu. Zdůraznil, že úkoly Rudé armády spočívají v tom, střežit a dále upevňovat její stálou pohotovost k boji proti světovému kapitálu a že charakter eventuálního budoucího střetnutí nutí Rudou armádu, aby byla připravena splnit svoje úkoly v jakémkoli operačním směru a na jakémkoli

úseku možné budoucí internacionální fronty.

Z díla tohoto vynikajícího vojevůdce Rudé armády vyplývá, že bojová pohotovost má složku morálně politickou, vojenskotechnickou a vojenskou. Úzká souvislost těchto složek bojové pohotovosti je zdůrazněna v jeho výroku „... neboť samotné správné politické přesvědčení jít do boje, položit svůj život, by nemuselo být postačující k dosažení vítězství, bude-li špatně vycvičení...“.

Metodologickou cenu má, jak Frunze staví bojovou sílu branných sil jako základ bojové připravenosti. Řekl: „Bojová síla armády pozůstává ze 3 momentů: duševního (tj. morální stránky ozbrojených sil) organizátorského a technického.“

Zajímavé myšlenky o bojové pohotovosti branných sil obsahují také díla maršála SSSR M. N. Tuchačevského, v nichž řešil převážně jednotlivé aspekty bojové síly a bojové připravenosti branných sil (otázky mobilizace, strategického soustředění a rozvoje branných sil, velení atd.). Zdůrazňoval nutnost trvalého zdokonalování teorie vojenského velení jako důležitého prvku bojové pohotovosti vojsk.

Vidíme že již od prvních let sovětské moci byl kladen důraz na bojovou pohotovost. Zvláště Leninovy práce v této oblasti byly a zůstanou metodologickým základem pro vojenskovědeckou činnost, která při respektování historických podmínek dosáhla vysoké úrovně.

Zájem sovětských vojenských teoretiků o problematiku bojové pohotovosti se nikdy nezměnil a i v našem vojenském tisku byl této důležité stránce vojenské výstavby věnován náležitý prostor. Závěr je jednoznačný. Význam bojové pohotovosti v současné době se výrazně zvětšil. Je známe, že imperialisté se připravují na světovou raketovou jadernou válku, která by měla začít překvapivým úderem na socialistické země, především na SSSR. To je také důvod, proč bojová pohotovost jak ve strategickém, tak operačně taktickém měřítku je chápána jako jeden z nejdůležitějších úkolů.

Některé názory o bojové pohotovosti

Většina autorů vychází z mezinárodní situace, ze stavu ozbrojených sil protivníka a úrovně vojenství vůbec. K bojové pohotovosti počítají současně tyto prvky:

- vědecky zpracované plány bojové pohotovosti a připravenosti k obraně,
- spolehlivé přikrytí státní hranice,
- účelnou dislokaci branných sil,
- vysokou úroveň bojového výcviku

a bezvadný stav technických bojových prostředků,

— systém co nejrychlejšího vyrozumění jednotek, svazků a stádb,

— neodkladné vyrazení po vyhlášení poplachu,

— včasné rozvinutí vojsk,

— spolehlivé velení,

— cílevědomou stranickopolitickou práci,

— všestranné zabezpečení činnosti,

— organizaci ochrany před prostředky ZHN.

Vyskytují se také názory, že měřítko na bojovou pohotovost se změnila. Arm. gen. A. Sadov např. píše, že revoluce ve vojenství vyžaduje udržovat ve všech složkách branných sil trvale vysoký stav bojové pohotovosti. Na důležité změny v bojové pohotovosti poukazují gen. plk. M. Kalašnik a gen. mjr. S. Iljin. V článku „Revoluce ve vojenství a výchova sovětských vojáků“ píše: „Vysoký stupeň bojové pohotovosti je trvalý požadavek nezávislý na okamžité mezinárodní situaci. Musíme vychovávat lidi v duchu vysoké připravenosti, nezávisle na výkyvech barometru napětí v mezinárodních vztazích. Právě v situaci všeobecného zmírnění mezinárodního napětí mohou agresivní kruhy za určitých okolností uskutečnit převrat SSSR. Sovětské branné síly musejí být proto každým okamžikem připraveny zmařit dobrodružství nepřitele.“

Plk. Babakov v souvislosti s touto problematikou uvádí: „Nebezpečí, že agresor zahájí raketovou jadernou válku, klade požadavek — udržovat branné síly trvale na vysokém stupni bojové pohotovosti — na jedno z předních míst. Udržování takové trvalé vysoké bojové pohotovosti slouží veškerá praktická činnost velitelů, politických zástupců, inženýrů a techniků, politických pracovníků, stranických a mládežnických organizací a všech příslušníků armády. Základem bojové pohotovosti je vysoká úroveň bojového výcviku, vzorná kázeň a organizovanost ve vojscích, trvalý nácvik, skryté rozmístění a účelná dislokace jednotek a svazků.“

V některých názorech se zdůrazňuje, že pro bojovou pohotovost neexistují již žádné teritoriální hranice. Vysokou bojovou pohotovost potřebují všechny jednotky, nechť jsou umístěny kdekoli. Dříve byl takový názor, že vysoký stupeň bojové pohotovosti je žádoucí pro ty jednotky, které v případě války by měly krýt strategické rozvinutí branných sil. To je dnes v každém případě nesprávné. Přezítý je také „sezónní způsob“ udržová-

ní bojové pohotovosti. Válka může být zahájena v kteroukoli roční dobu. Vojska musí být tedy trvale připravena bez ohledu na povětrnostní, geografické nebo jiné podmínky, splnit bojové úkoly.

Dílčí procesy bojové pohotovosti

Značná část materiálů se zabývá dílčími procesy bojové pohotovosti.

Bojová pohotovost a bojová síla

Mnoho autorů řeší vzájemné vztahy mezi bojovou pohotovostí a bojovou silou branných sil, při čemž rozebírají mj. tyto prvky bojové síly:

- účelná organizační struktura,
- stupeň naplnění jednotek,
- stav zásobování materiálními prostředky,
- úroveň morální politických vlastností a bojového výcviku,
- schopnost všech složek branných sil vést společný boj.

Přitom autoři poukazují na vliv těchto prvků na bojovou pohotovost. Některé názory přesto opomíjejí, že bojová síla a bojová pohotovost přes jejich úzký vzájemný vztah jsou relativně samostatné jevy. To potom vede k identifikaci obou pojmů. V knize „Marxismus-leninismus o válce a armádě“ je uvedeno, že ze spojení vysoké úrovně stavu technické výzbroje, vojenského výcviku a bojové pohotovosti vyplývá bojová síla vojsk. Autoři díla „Metodologické problémy vojenské teorie a vojenské praxe“ (Moskva 1966) tvrdí opak, když uvádějí, že nejdůležitější prvek bojové pohotovosti je bojová síla. Ve skutečnosti dává bojová síla vojskům možnost vést bojovou činnost, splnit úspěšně všechny stanovené úkoly a zvítězit nad nepřítelem. Realizace této činnosti je úspěšná cestou bojové pohotovosti a bojové činnosti.

Maršál SSSR J. Jakubovskij píše: „Vysoká bojová pohotovost, to je takový stav vojsk, výzbroje a techniky vedoucích orgánů a zásobování, všech součástí složitého vojenského organismu, jakož i mobilizačního systému, který nám umožňuje neodkladně odpovědět zničujícím úderem každému agresorovi, který by se odvážil sáhnout na vymoženosti socialismu a komunismu a bezpečnost národů.“

Vyskytují se též názory, že přeměna bojové síly v bojovou pohotovost závisí na umění velitelů. Plk. J. Besnik poukazuje na to, že to závisí ve velké míře na stavu výchovy velitelů všech stupňů, do jaké míry je realizována bojová síla.

Hlavní cíl velení vojsk v boji musí spočívat v tom, vytvořit objektivní i subjektivní předpoklady pro pokud možno úplnou realizaci bojové síly vojsk a k tomu vzít nebo zůzit protivníkovi jeho možnosti. V tom spočívá jedna z nejdůležitějších stránek umění velitelů řídit bojovou činnost. Všeobecně posuzováno je to správně. Nesmí se ale přehlížet specifika, kterou mají jednotlivé složky branných sil při dosažení a udržení bojové pohotovosti. Pro raketová vojska strategického určení, pro vojska PVO země a válečné námořnictvo je zvláště významné, že se zavádějí moderní technické prostředky. Mimořádně důležitý je přitom vysoký stupeň automatizace, jakož i kvalifikovaná obsluha a ošetřování technických prostředků. V těchto složkách branných sil je maximální využití techniky přímo závislé na schopnosti příslušníků armády v tom, jak tuto techniku ovládají. Přeměna bojové síly v bojovou pohotovost spadá tedy také do vojenskopolitické oblasti.

Bojová pohotovost a faktor času

V některých názorech je faktor času posuzován jako základ bojové pohotovosti. Rychlost při dosažení bojové pohotovosti byla vždy základním problémem vojenského velení. Ještě nikdy to nebylo tak akutní jako v současné době. Čas k bezprostřední přípravě na začátek vojenské činnosti musí se dále zkracovat. Plk. L. Koršun v této souvislosti poznamenává: „Důležitý ukazatel bojové pohotovosti je čas, který vojska potřebují, aby byla schopna zasazení“. Gen. por. Savjalov o tom píše: „Boj o získání času je hlavní požadavek k přípravě branných sil k odražení agrese. Získat čas, to dnes znamená dosáhnout takovou bojovou pohotovost, která zjevně předstihne bojovou pohotovost protivníka. Získat čas znamená udržet na úrovni stále se zvyšujících požadavků budoucí války branné síly, technické bojové prostředky, organizaci vojsk a válečné umění. Takový časový předstih oproti protivníkovi se musí dosáhnout dlouho před začátkem války a musí být trvale udržován. Dosáhnout jej až v průběhu války by bylo nejen těžké, ale skoro nemožné.“

Jako hlavní cesty ke zkrácení času jsou uváděny:

- boj všech příslušníků armády za snižování norem k dosažení bojové pohotovosti technických prostředků,
- trvalý nácvik k rychlému dosažení bojové pohotovosti útvarů a svazků.

Vojenská technika, technické zabezpečení a bojová pohotovost

O vzájemném poměru pokroku ve vojenském technickém rozvoji a bojové pohotovosti se zmiňuje gen. mjr. A. Parchmenko v článku „Analýza ozbrojeného systému“ přičemž zdůrazňuje: „Ozbrojený systém tvoří spojení vojenských úkolů s technickými prostředky (přirozené s ohledem na organizaci vojsk). Ozbrojený systém pozůstává ze složek, které jsou spolu navzájem spojeny. Jsou také ovšem i vnější souvislosti na které se musí právě tak brát zřetel.“

Podle názoru autora je nutné dosáhnout maximální zvyšování bojové síly branných sil a to s takovým materiálním nákladem, který trvale zachová vojenskou převahu.

Pplk. ing. Agočkov upozorňuje na to, že je nutné udržovat rakety ve stále pohotovosti k použití ve spolehlivě chráněných odpalovacích šachtách. To vyžaduje také bezpečnou ochranu proti korozi, což není žádná bezvýznamná hlediska k záruce bojové pohotovosti raketových zbraní.

Gen. mjr. letectva V. Povarkov se zabývá úlohou týlu při udržování bojové pohotovosti letectva. Jde mu především o zvýšení pohyblivosti. Nepohyblivý, těžkopádnou letištní technikou vyzbrojený týl nemůže dosti rychle sledovat letecké jednotky na nová letiště zvláště při silné decentralizaci. Letištní technické zabezpečení může být při přemísťování leteckých jednotek účinné jen tehdy, disponuje-li taktické letectvo víceúčelovými letišti stejného typu.

Podle našeho pojetí bylo dosud opomenuto jedno podstatné hledisko. Rostoucí složitost vojenské techniky vede k silnému narůstání obsluhující činnosti. Příprava k použití bojových systémů (uvvedení do bojové pohotovosti) stala se dnes složitým úkolem. Potřebuje komplexní výzkum specialisty různých směrů.

Válečné umění a bojová pohotovost

V poslední době snaží se několik autorů přijít s novými aspekty bojové pohotovosti. Maršál SSSR M. V. Zacharov uvádí v článku „50 let sovětské vojenské vědy“: „Zkrácení času k dosažení plné bojové pohotovosti je důležitá otázka válečného umění.“ Z toho vyplývá, že **bojová pohotovost je nejen důležitým prvkem válečného umění, ale že se musí řešit v komplexu se strategií, operačním uměním a taktikou.**

Maršál SSSR M. Moskalenko uvádí, že do vojenské strategie vstupuje mimořádně důležitá téze: „Trvalá bojová pohotovost branných sil je takový stav, který

maximálně zajišťuje bezpečnost státu v míru a dosažení stanovených cílů na začátku i v průběhu války. V podmínkách použití jaderných zbraní má trvalá bojová pohotovost branných sil celostátní význam a dostává se do strategické kategorie.“ Velmi důležité jsou také jeho vývody o úloze strategických raketových zbraní v příští možné válce.

Gen. plk. M. Grigorjev píše o specifické bojové pohotovosti raketových vojsk strategického určení: „Bojová pohotovost je hlavní zákon sovětských vojáků. Tento pojem znamená v konkrétním výkladu pro příslušníky raketových vojsk strategického určení určitou zvláštnost, neboť raketové jednotky jsou právě dnes v míru, ve spolehlivě chráněných a maskovacích postaveních, z nichž každému agresoru odpoví zničitelným raketovým jaderným úderem.“ Autor zdůrazňuje, jak je pro raketové útvary důležité být každou minutu v bojové pohotovosti.

U raketových vojsk má tedy faktor času zcela konkrétní výraz a dává složce branných sil specifický rys.

K další výzkumné práci

Výzkumná práce k problémům bojové pohotovosti bude nutná i v budoucnu. Přitom by se měla zabývat zvláště změnami ve struktuře pojmu bojová pohotovost i vzájemnými vztahy bojové pohotovosti k takovým kategoriím jako připravenost k obraně země a bojová síla armády a námořnictva.

Bude nutné řešit takové otázky jako vzájemný poměr bojové pohotovosti k zákonům vojenské vědy, zásadám válečného umění a výstavbě armády. Analyzován by měl být dále dialektický poměr teorie a praxe bojové pohotovosti. Vedle vojenského aspektu měl by být řešen také subjektivní faktor při dosahování bojové pohotovosti. Bylo by zajímavé vypracovat i základní rozdíly v udržování bojové pohotovosti v socialistických a kapitalistických armádách. Zakládají se na diametrálně rozdílných světových názorech a politických směrech. Přesto je bezpochyby i v oblasti bojové pohotovosti něco stejného, co vyplývá z vojenského aspektu.

Výzkum by se měl také zabývat vztahy mezi bojovou pohotovostí a mobilizační pohotovostí branných sil. Revoluce ve vojenství vede zde stále ke změnám, hlavně v pořadí mobilizace. Proto by se mělo řešit, jak mobilizační pohotovost země stále více proniká bojovou pohotovostí branných sil k odražení překvapujícího nepřátelského přepadu.

Ještě více pozornosti musí být věnováno vzájemnému poměru vojenskotechnické převahy, vojenskotechnického překvapení a bojové pohotovosti. K vítězství v raketové jaderné válce je vojenskotechnická převaha právě před zahájením války rozhodující. Obě strany usilují o technické překvapení, tj. každý se snaží ve válce použít takové bojové prostředky, které protivník nemá.

Vojenskotechnická převaha je spojena s velkými těžkostmi i rozpory. Na jedné straně potřebuje se ke stálé bojové pohotovosti určitá záloha technických bojových prostředků, na druhé straně podléhají tyto prostředky morálnímu opotřebování a je ekonomicky neúčelné shromažďovat jich velké množství. Zde je nutné nalézt optimální řešení. Problémy bojové pohotovosti musí být posuzovány tedy také z vojenskoekonomického hlediska.

Důležité jsou vztahy mezi výcvikem a bojovou pohotovostí. V této oblasti by měl být dále řešen všestranný vliv kázně na

bojovou pohotovost neboť čím pevnější je vojenská kázeň, tím vyšší je pocit každého vojáka, tím vyšší je stupeň bojové pohotovosti celé armády.

Ještě dnes platí slova M. V. Frunzeho: „Vojenská organizace je zvláštní organizace, která vyžaduje od jejích příslušníků zvláštní přesnost, plnění povinností, vytrvalost, rychlost při plnění rozkazů.“ Znovu by měl být řešen vztah faktoru času a plnění povinností, tj. přesného provádění rozkazů.

Zachování vojenského a státního tajemství, stejně jako vysoká bdělost ve strážní službě je právě tak žádoucí při udržování vysokého stupně bojové pohotovosti.

Bojová pohotovost branných sil je tedy důležitý prvek válečného umění, který musí být objasňován ještě podrobněji. Podle našeho názoru by mělo být vytvořeno standardní dílo, ve kterém by byly vysvětleny základní teoretické aspekty bojové pohotovosti v plném rozsahu.